

Ищенко Д. Ю.

ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ ПРО СТЯГНЕННЯ АЛІМЕНТІВ В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ АКТУАЛЬНИХ ПИТАНЬ

У статті проведено аналіз законодавчих новел, що стосуються виконання судових рішень про стягнення аліментів. Розглянуто доречність запровадження нових повноважень для виконавців з погляду дотримання справедливого балансу між інтересами суспільства та інтересами боржника. Досліджено судову практику щодо оскарження дій виконавців під час здійснення ними нових повноважень. Вказано на неправильність надання нових прав виключно державним виконавцям. З метою дотримання справедливого балансу запропоновано розширити перелік випадків, за яких заборонено застосовувати обмеження щодо боржників у виконавчих провадженнях зі стягнення аліментів. Зазначено про небезпеку зловживань виконавцями під час виконання рішень про стягнення аліментів унаслідок зміни порядку судового контролю в цій категорії справ із попереднього на наступний. Рекомендовано внесення змін до законодавства для надання приватним виконавцям таких самих повноважень у провадженнях зі стягнення аліментів, як і державним виконавцям.

Ключові слова: примусове виконання рішень, виконавче провадження, державний виконавець, приватний виконавець, цивільний процес, стягнення аліментів, судовий контроль, справедливий баланс.

Під час здійснення державними і приватними виконавцями заходів, спрямованих на виконання судових рішень, постає чимала кількість проблемних питань, пов'язаних із дотриманням належної процедури виконання судових рішень. Завжди актуальною є проблема дотримання прав людини та захисту інтересів стягувача. Складовою цього є дотримання справедливого балансу між інтересами суспільства і вимогами захисту приватних інтересів окремої особи.

Під час виконання судових рішень інтереси суспільства є суміжними з інтересами стягувача, а саме: зводяться до належного забезпечення прав, закріплених ст. 6 та ст. 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – ЄКПЛ), тобто права на справедливий суд, складовим якого є право на належне виконання судового рішення [1], та права на ефективний засіб юридичного захисту.

Щодо боржника, то під час виконання судового рішення може бути обмежена чимала кількість його прав, як-от: право на мирне володіння своїм майном, закріплене ст. 1 Першого Протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [2], право на свободу пересування, закріплене ст. 2 Протоколу № 4 до ЄКПЛ [3], право на повагу до приватного і сімейного життя, закріплене ст. 8 ЄКПЛ [4]. Ці права закріплені і в статтях 41, 33, 32 Конституції України.

Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) у п. 49 Рішення від 22.11.2007 р. у справі «Україна-Тюмень» проти України» зазначив, що найважливіша вимога ст. 1 Першого Протоколу полягає в тому, що будь-яке втручання публічної влади в право на мирне володіння майном має бути законним: друге речення першого пункту дозволяє позбавлення власності лише «на умовах, передбачених законом», а другий пункт визнає, що держави мають право здійснювати контроль за користуванням майном шляхом введення в дію «законів» [5].

У п. 55 Рішення ЄСПЛ вказано на «пропорційність втручання» в право на мирне володіння майном та зазначено, що таке втручання має бути здійснено з дотриманням «справедливого балансу» між вимогами загального інтересу суспільства та захисту основоположних прав особи [5].

Крім того, із п. 39 і п. 40 Рішення ЄСПЛ від 09.01.2007 р. у справі «Інтерсплав» проти України» випливає, що втручання в право власності має бути пропорційним. Крім того, таке втручання не має бути надмірним тягарем. Інакше не буде забезпечено «справедливий баланс» між вимогами публічного інтересу та захистом права на вільне володіння майном [6].

У цій статті, зокрема, буде проаналізовано дотримання справедливого балансу у разі застосування виконавцями інструментів, запроваджених

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту права дитини на належне утримання шляхом вдосконалення порядку примусового стягнення заборгованості зі сплати аліментів» № 2234-VIII від 07.12.2017 р., із змінами, внесеними Законом України № 2475-VIII від 03.07.2018 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення економічних передумов для посилення захисту права дитини на належне утримання», що передбачили низку нових повноважень виконавців під час виконання деякої категорії рішень, що стосуються сімейних правовідносин.

Слід зазначити, що з набранням 06.02.2018 р. чинності Законом України № 2234-VIII від 07.12.2017 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту права дитини на належне утримання шляхом вдосконалення порядку примусового стягнення заборгованості зі сплати аліментів» у виконавців з'явилися нові права у виконавчому провадженні [7].

Відтепер, відповідно до ст. 64-1 Закону України «Про виконавче провадження», у разі повторного невиконання без поважних причин рішення про встановлення побачення з дитиною, рішення про усунення перешкод у побаченні з дитиною виконавець може самостійно обмежувати боржника у праві керування транспортними засобами [8].

Також вказаним вище Законом була запроваджена новела у ч. 9 ст. 71 Закону України «Про виконавче провадження», згідно з якою за наявності заборгованості зі сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за чотири місяці, державний виконавець може самостійно встановити обмеження боржника у праві виїзду за межі України, обмеження в праві керування транспортними засобами, обмеження в праві користування вогнепальною мисливською, пневматичною та охолощеною зброєю, пристроями вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, обмеження в праві полювання.

Названі вище повноваження, окрім обмеження боржника у праві виїзду за межі України, не зазначені у ч. 3 ст. 18 Закону України «Про виконавче провадження», яка встановлює права виконавців.

Отже, виконавці отримали нові вагомі засоби впливу лише на неплатників аліментів та на осіб, які перешкоджають виконанню рішення про встановлення побачення з дитиною.

Окремого аналізу потребує той факт, що лише у справах зі стягнення аліментів та встановлення

побачення з дитиною виконавці мають розширений інструментарій дій порівняно з усіма іншими категоріями рішень. У пояснювальній записці до вказаного законопроекту зазначено, що він спрямований на захист прав дітей. Вочевидь, законодавець дійшов висновку, що нині саме справи, що стосуються дітей, є найважливішими для суспільства, а тому щодо їхнього виконання мають бути створені дієві та оперативні заходи щодо виконання рішень.

Такі інструменти були б дієвими і щодо всіх інших категорій рішень, однак наразі щодо інших рішень користуються раніше встановленими повноваженнями.

Слід зазначити, що в провадженнях щодо виконання інших видів рішень виконавці мають повноваження лише звертатися до суду з певними поданнями для отримання дозволу на примусові дії щодо боржника, наприклад, щодо обмеження в праві виїзду за межі України. Отже, у цьому випадку наявний обов'язковий попередній судовий контроль. Для попереднього судового контролю у виконавчому провадженні наявні, зокрема, норми, впроваджені у статтях 437–441 ЦПК України, статтях 336–337 ГПК України.

Тобто у виконавчому провадженні зі стягнення аліментів саме боржник має самостійно звернутися до суду і обґрунтувати незаконність дій виконавця, а не виконавець має обґрунтовувати законність і належність своїх вимог щодо обмеження прав боржника, як він це має робити в поданнях про обмеження прав боржника в провадженнях, що не стосуються стягнення аліментів.

Вказані вище інструменти застосовуються без попереднього судового контролю, але, згідно з абз. 8 ч. 9 ст. 71 Закону України «Про виконавче провадження», постанови виконавців про встановлення обмежень у провадженнях про стягнення аліментів направляються до виконання після закінчення 10-денного строку оскарження або після розгляду скарги в судовому порядку.

Отже, у цьому випадку наявний факультативний наступний судовий контроль. Слід зазначити, що навіть у кримінальному процесі згідно з вимогами КПК України будь-які обмеження в користуванні майном та свободи пересування встановлюються виключно судом за допомогою попереднього судового контролю. Звідси випливає, що інтереси суспільства щодо належної сплати аліментів визнано вищими за необхідність забезпечення кримінальних проваджень.

Постає питання: чи забезпечує факультативний наступний судовий контроль дотримання справедливого балансу? Судовий контроль покликаний перевіряти законність діяльності

відповідних органів влади і посадових осіб [9]. Отже, у цих обставинах може статися так, що рішення і дії виконавців узагалі не будуть піддані судовому контролю, що своєю чергою підвищує небезпеку таких дискреційних повноважень виконавців. Це створює небезпеку зловживань з боку виконавців у справах про стягнення аліментів. На мою думку, факультативний наступний судовий контроль у виконавчих провадженнях про стягнення аліментів не повною мірою забезпечує дотримання справедливого балансу між інтересами суспільства та інтересами боржника.

Станом на 23.02.2019 р. в Єдиному державному реєстрі судових рішень було 106 судових рішень щодо оскаржень постанов виконавців щодо встановлення вказаних вище обмежень.

Здебільшого за результатами розгляду скарг боржників постанови виконавців залишаються в силі, однак усе-таки є випадки скасування постанов виконавців. Причинами скасування є такі: неврахування виконавцем факту, що заборгованість зі сплати аліментів має обраховуватись із дня пред'явлення виконавчого документа до виконання [10], попереднє ненадсилання боржнику розрахунку заборгованості [11], неврахування того, що встановлений розмір заборгованості мав виникнути після набрання законом чинності, тобто після 06.02.2018 р. [12], ненаправлення боржнику постанови про відкриття виконавчого провадження [13], порушення порядку складання розрахунку заборгованості зі сплати аліментів [14], неврахування виконавцем обмежень, встановлених ч. 10 ст. 71 Закону України «Про виконавче провадження» [15]. З огляду на це слід зазначити, що наступний судовий контроль виконує свої функції із запобігання свавілля виконавців при винесенні постанов із встановлення вказаних обмежень щодо боржників. Це також свідчить про те, що виконавці часто безпідставно виносять постанови про накладення вказаних обмежень на боржників, по суті, зловживаючи своїми правами.

Слід зазначити, що щодо передбаченого ст. 64-1 Закону України «Про виконавче провадження» обмеження боржника в праві керування транспортними засобами не встановлено, що постанова виконавця направляє до виконання після закінчення строку для її оскарження. Отже, хоч наступний судовий контроль можливий щодо всіх рішень виконавця на підставі ст. 74 Закону України «Про виконавче провадження» та ст. 447 ЦПК України, але під час виконання рішень про встановлення побачення з дитиною це обмеження може бути застосоване негайно у разі його повторного невиконання без поважних причин. Вказана

постанова виконавця виконується взагалі без відстрочки, яка надає можливість боржнику скористатися правом на наступний судовий контроль такого рішення державного виконавця. Ця ситуація також створює небезпеку зловживань та недостатність дотримання справедливого балансу між інтересами суспільства та інтересами боржника.

До аналізованих нових інструментів є одне вагоме застереження. Закон прямо передбачає, що встановлювати вказані вище обмеження можуть лише державні виконавці. Можливо, це і є елементом дотримання справедливого балансу, однак про це мова піде далі.

Слід зазначити, що вказані вище обмеження стосуються обмеження права боржника на користування своїм майном та на свободу пересування.

Згідно зі ст. 2 Протоколу № 4 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, який гарантує деякі права і свободи, не передбачені в Конвенції та в Першому Протоколі до неї, кожен є вільним залишати будь-яку країну, включно зі своєю власною, і на здійснення цих прав не можуть бути встановлені жодні обмеження, крім тих, що передбачені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної чи громадської безпеки, для підтримання публічного порядку, запобігання злочину, для захисту здоров'я чи моралі або з метою захисту прав і свобод інших осіб.

Відповідно до ст. 1 Першого Протоколу до ЄКПЛ, кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права. Проте попередні положення жодним чином не обмежують право держави вводити в дію такі закони, які вона вважає за потрібне, щоб здійснювати контроль за користуванням майном відповідно до загальних інтересів або для забезпечення сплати податків чи інших зборів або штрафів.

Накладення вказаних вище обмежень на боржників повинне забезпечувати «справедливий баланс» між загальним інтересом суспільства та вимогами захисту основоположних прав конкретної особи, про який неодноразово згадував ЄСПЛ. Зокрема, із п. 73 Рішення ЄСПЛ у справі «Спорронг та Льюнрот проти Швеції» впливає, що справедлива рівновага не буде забезпечена, якщо на особу буде покладено індивідуальний та надмірний тягар [16].

З огляду на це логічним є встановлення заборон на застосування обмежувальних заходів. Згідно з ч. 10 ст. 71 Закону України «Про виконавче провадження» встановлено випадки

заборони застосування тимчасового обмеження боржника в праві керувати транспортними засобами у разі, зокрема, якщо це позбавляє боржника основного законного джерела засобів для існування, якщо керування транспортним засобом потрібне для допомоги особам з інвалідністю, якщо боржник є військовослужбовцем, який виконує бойові завдання, у разі розстрочення або відстрочення сплати заборгованості за аліментами. Обмеження в праві керувати транспортними засобами є єдиним, щодо якого Закон України «Про виконавче провадження» встановлює заборону застосування за певних обставин.

Однак у цій ситуації немає послідовності законодавця. Згідно з ч. 4 ст. 30 Кодексу України про адміністративні правопорушення, позбавлення права полювання не може застосовуватись до осіб, для яких полювання є основним джерелом існування [17].

Звідси випливає, що якщо полювання є основним джерелом існування особи, то за вчинення відповідного адміністративного правопорушення вона не може бути його позбавлена, а за невиконання рішення суду про стягнення аліментів може бути його позбавлена.

Якщо говорити про доцільність встановлювати заборону на встановлення обмеження у праві виїзду за межі України, то слід сказати, що зазвичай виїзд за кордон не може бути порівняний із основним джерелом існування. Водночас може виникнути ситуація, коли особі потрібно виїхати за кордон для надання їй невідкладної медичної допомоги, яка з об'єктивних причин не може бути надана в Україні. У таких ситуаціях, вважаю, слід було б зробити і застереження щодо застосування такого виду обмеження, як встановлення заборони в праві виїзду за межі України.

Щодо встановлення заборони на використання зброї та, зокрема, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії. На перший погляд, встановлення такого обмеження не може позначитися на забезпеченні найнеобхідніших засобів для існування людини. Водночас слід зазначити норму ст. 9 Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві». Згідно з цією нормою, у разі наявності небезпеки для життя і здоров'я осіб, взятих під захист, їм можуть видаватися з додержанням вимог чинного законодавства спеціальні засоби індивідуального захисту [18].

Список таких спеціальних засобів наведено в Переліку спеціальних засобів, що застосовуються військовослужбовцями Національної

гвардії під час виконання службових завдань, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2017 р. № 1024. У цьому Переліку наявні пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії [19].

Отже, за ситуації, у якій особі забезпечена безпека в кримінальному провадженні і їй видають пристрій для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, то у разі невиконання нею судового рішення про стягнення аліментів встановлення заборони виконавцем на використання таких пристроїв матиме наслідком суттєву загрозу безпеці цієї особи. Тож і щодо цього обмеження має бути зроблено застереження.

Лише за наявності таких застережень може бути забезпечений справедливий баланс між загальним інтересом суспільства та вимогами захисту основоположних прав боржника.

Повернімося до того, що нові вказані вище інструменти уповноважені використовувати лише державні виконавці. Ймовірно, таке обмеження є застосуванням вимог щодо дотримання справедливого балансу. Хоча Закон України № 2234-VIII від 07.12.2017 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту права дитини на належне утримання шляхом вдосконалення порядку примусового стягнення заборгованості зі сплати аліментів» і не згадує приватних виконавців, але своєю чергою Закон України № 2475-VIII від 03.07.2018 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення економічних передумов для посилення захисту права дитини на належне утримання» вже згадує і приватних виконавців також [20], тому слід проаналізувати, чому новими інструментами були свідомо наділені лише державні виконавці.

Насправді знайти логічне пояснення наділення лише державних виконавців новими повноваженнями складно. Пояснювальна записка щодо вказаного законопроекту відповіді на питання не дає. На таку ситуацію звернуло увагу і Головне юридичне управління Верховної Ради України в зауваженні до законопроекту, просто констатувавши такий факт [21]. Крім того, цим Законом запроваджена новела у ч. 5 ст. 8 Закону України «Про виконавче провадження», згідно з якою автоматизована система виконавчого провадження забезпечує автоматизований арешт коштів боржника за виконавчими провадженнями про стягнення аліментів у порядку,

визначеному Міністерством юстиції України за погодженням з Національним банком України. Ця норма поширюється і на державних, і на приватних виконавців. Натомість надалі і в самому законі, і в пояснювальній записці згадано лише державних виконавців без пояснення такої конкретизації, нібито лише державні виконавці мають можливість виконувати судові рішення про стягнення аліментів. Однак ч. 2 ст. 5 Закону України «Про виконавче провадження» не встановлює заборони приватним виконавцям виконувати рішення про стягнення аліментів. А отже, приватні виконавці уповноважені виконувати судові рішення про стягнення аліментів.

З огляду на це створено ситуацію, згідно з якою щодо приватних виконавців наявна дискримінація у виконанні рішень про стягнення аліментів. Штучно створено такі умови, за яких стягувачу вигідніше звертатися до державних виконавців задля виконання рішення про стягнення аліментів. На мою думку, така ситуація є неправильною, а тому Закон України «Про виконавче провадження» має бути змінено і надано приватним виконавцям ті самі повноваження щодо стягнення аліментів, що й державним.

Проте, можливо, аналізована ситуація і є проявом забезпечення справедливого балансу в контексті використання нових інструментів у справах про стягнення аліментів. Якби це твердження було дійсно правдивим, то звідси випливає, що державні виконавці не можуть зловживати цими правами, а приватні – навпаки, можуть. Однак державні та приватні виконавці мають бути в рівних умовах під час виконання тих рішень, які вони мають право приймати до виконання.

Вказане обмеження щодо приватних виконавців виглядає позбавленим логіки. Якщо право, передбачене ст. 64-1 Закону України «Про виконавче провадження», може здійснити справді лише державний виконавець, оскільки згідно з ч. 2 ст. 5 вказаного Закону лише державні виконавці здійснюють примусове виконання рішень про відібрання і передання дитини, встановлення побачення з нею або усунення перешкод у побаченні з дитиною, то права, передбачені ч. 9 ст. 71 вказаного Закону, цілком могли б здійснювати і приватні виконавці, оскільки приватні виконавці уповноважені здійснювати примусове виконання рішень щодо стягнення аліментів.

Виходить так, що у сфері виконання рішень зі стягнення аліментів державних виконавців поставили у більш привілейоване становище, ніж приватних, оскільки приватні виконавці позбавлені всього інструментарію дій щодо обмеження прав боржника у справах про стягнення аліментів.

Така ситуація штучно створює умови, через які стягувачам у справах про стягнення аліментів ліпше пред'являти до виконання виконавчі документи до державних виконавців, а не до приватних, оскільки лише державні виконавці зможуть використати всі засоби впливу на боржника.

Цілком припускаю, що таке обмеження діяльності приватних виконавців з'явилося унаслідок помилки законодавця під час внесення змін до закону, бо об'єктивних причин обмежувати приватних виконавців щодо вчинення певної кількості конкретних дій немає.

Про те, що законодавець припустився помилки і приватним виконавцям насправді має бути дозволено використовувати весь інструментарій, притаманний державним виконавцям, свідчать випадки застосування вказаних заходів саме приватними виконавцями. Про застосування приватним виконавцем тимчасового обмеження боржнику у праві виїзду за межі України йдеться в ухвалі Малиновського районного суду м. Одеси від 20.11.2018 р. у справі № 521/17381/14-ц [22]. Слід зазначити, що в цій справі суд відмовив у задоволенні скарги боржника через те, що боржник подав заяву в порядку ч. 5 ст. 441 ЦПК України, яка передбачає скасування тимчасового обмеження у праві виїзду за межі України, що було встановлене судом за подання виконавця.

Водночас в аналізованому випадку обмеження у праві виїзду за межі України встановив сам виконавець на підставі ч. 4 ст. 71 Закону України «Про виконавче провадження», а тому боржник використав неналежний механізм захисту своїх прав. Боржнику слід було оскаржувати саме постанову приватного виконавця в порядку ст. 447 ЦПК України.

Слід зазначити ще одну непослідовність внесених змін. Відповідно до ч. 12 ст. 71 вказаного Закону, у разі наявності в діях боржника ознак адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 183-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення (несплата аліментів), державний виконавець складає протокол про адміністративне правопорушення та надсилає його для розгляду до суду за місцезнаходженням органу державної виконавчої служби.

Йдеться про адміністративне правопорушення щодо несплати аліментів. Якщо керуватися цією нормою, то приватний виконавець не уповноважений складати відповідний протокол про адміністративне правопорушення у разі вчинення боржником цього правопорушення. Так само і ст. 255 Кодексу України про адміністративні правопорушення не передбачає можливості приватному виконавцю скласти протокол про адміністративне

правопорушення за ст. 183-1 КУпАП. Приватний виконавець, як і раніше, уповноважений лише складати протоколи за ст. 188-13 КУпАП щодо невиконання законних вимог приватного виконавця.

Отже, з огляду на надання нових повноважень лише державним виконавцям не йдеться про забезпечення справедливого балансу, а наявна помилка законодавця.

На підставі проведеного дослідження можна зробити такі висновки.

Під час виконавчого провадження питання дотримання справедливого балансу між інтересами суспільства та інтересами боржника має бути проаналізованим при вчиненні виконавцем своїх дій.

Державні виконавці отримали нові повноваження під час здійснення виконавчих проваджень щодо стягнення аліментів та щодо встановлення побачення з дитиною. Оскільки ці повноваження обмежені лише наступним факультативним судовим контролем, то це ставить боржника в невідгідне становище.

Створений для запобігання свавіллю механізм судового контролю в цьому випадку не завжди може забезпечити дотримання справедливого балансу, оскільки у справах про стягнення аліментів

він є наступним факультативним, а не попереднім обов'язковим, як у разі виконання інших видів судових рішень. Тож цілком реальною є небезпека зловживань з боку виконавців під час виконання рішень зі стягнення аліментів. Судова практика свідчить про зловживання з боку виконавців.

Для належного дотримання справедливого балансу потрібно розширити перелік випадків, за яких заборонено застосовувати певні види обмежень щодо боржників. Слід заборонити встановлювати тимчасове обмеження боржника у праві виїзду за межі України у разі потреби надання невідкладної медичної допомоги, яка з об'єктивних причин не може бути надана в Україні. Необхідно зробити застереження щодо права виконавця встановлювати обмеження боржника у праві користування зброєю, пристроями вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, у разі якщо боржника взято під захист як особу, яка бере участь у кримінальному провадженні. Крім того, слід заборонити виконавцям встановлення тимчасового обмеження боржника у праві полювання, якщо воно є основним законним джерелом засобів для існування.

Список використаних джерел

1. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України». URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/974_479 (дата звернення: 20.02.2019).
2. Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/994_535?lang=uk (дата звернення: 20.02.2019).
3. Протокол № 4 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, який гарантує деякі права і свободи, не передбачені в Конвенції та у Першому протоколі до неї. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_059 (дата звернення: 20.02.2019).
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/995_004?lang=uk (дата звернення: 03.02.2019).
5. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Україна-Тюмень» проти України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_595 (дата звернення: 20.02.2019).
6. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Інтерсплав» проти України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_194 (дата звернення: 20.02.2019).
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту права дитини на належне утримання шляхом вдосконалення порядку примусового стягнення заборгованості зі сплати аліментів : Закон України від 07.12.2017 р. № 2234-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2234-19> (дата звернення: 20.02.2019).
8. Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016 р. № 1404-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19> (дата звернення: 20.02.2019).
9. Пронський Е., Колеснікова М. Організаційно-правові засади здійснення судового контролю в Україні. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2016. № 2/2. С. 130–135.
10. Ухвала Карлівського районного суду Полтавської області від 13.02.2019 р., судова справа № 531/160/19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79790540> (дата звернення: 20.02.2019).
11. Ухвала Хортицького районного суду м. Запоріжжя від 11.02.2019 р., судова справа № 337/291/19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79797660> (дата звернення: 20.02.2019).
12. Ухвала Вінницького міського суду Вінницької області від 04.02.2019 р., судова справа № 127/2-3841/2009. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79633465> (дата звернення: 20.02.2019).
13. Ухвала Дніпропетровського районного суду Дніпропетровської області від 15.01.2019 р., судова справа № 175/4698/16-ц. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79690919> (дата звернення: 20.02.2019).
14. Ухвала Придніпровського районного суду м. Черкаси від 04.01.2019 р., судова справа № 2-829/08. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79161502> (дата звернення: 20.02.2019).
15. Ухвала Октябрського районного суду м. Полтави від 13.12.2018 р., судова справа 554/8784/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79267473> (дата звернення: 20.02.2019).
16. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Спорронг та Льонрот проти Швеції». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_098 (дата звернення: 20.02.2019).
17. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 20.02.2019).
18. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві : Закон України від 23.12.1993 р. № 3782-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12> (дата звернення: 20.02.2019).
19. Про затвердження переліку та Правил застосування спеціальних засобів військовослужбовцями Національної гвардії

- під час виконання службових завдань : постанова Кабінету Міністрів України від 20.12.2017 р. № 1024. *Офіційний вісник України*. 2019. № 8. Ст. 250.
20. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення економічних передумов для посилення захисту права дитини на належне утримання : Закон України № 2475-VIII від 03.07.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2475-19> (дата звернення: 20.02.2019).
21. Зауваження Головного юридичного управління Верховної Ради України до Проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту права дитини на належне утримання шляхом вдосконалення порядку примусового стягнення заборгованості зі сплати аліментів. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62857 (дата звернення: 20.02.2019).
22. Ухвала Малиновського районного суду м. Одеси від 20.11.2018 р., судова справа № 521/17381/14-ц. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/77997985> (дата звернення: 20.02.2019).

Denys Ishchenko

EXECUTION OF COURT DECISIONS ON THE RECOVERY OF ALIMONY IN UKRAINE: ACTUAL ISSUES ANALYSIS

The article analyzes the legislative innovations concerning the enforcement of court decisions on the recovery of alimony in Ukraine. The author analyzes the appropriateness of introducing new powers for enforcement agents from the point of view of maintaining a fair balance between the interests of the society and the interests of the debtor.

This issue is urgent because of recent amendments to the Law of Ukraine “On enforcement proceedings.” In cases of recovering alimony, state enforcement agents have powers to ban the debtor to use cars, weapons, to hunt, to leave the territory of Ukraine. The danger of abuses by the enforcement agent in the process of execution decisions on the recovering of alimony was noted as a result of changing the order of judicial control in this category of cases from preliminary to the subsequent. These restrictions can be imposed without obligatory preliminary judicial control, as well as in other cases. The actions of enforcement agents to exercise these new powers can be reviewed only with facultative subsequent judicial control, which violates fair balance. The author has analyzed the court practice in appealing of the enforcement agent actions while exercising new powers, which shows that facultative subsequent judicial control still works.

It is indicated that introducing new powers only to state enforcement agents is incorrect. This situation is only the fault of the legislator, because private enforcement agents have the right to execute court decisions on alimony recovery as well as state ones, but private enforcement agents do not have the same powers as state enforcement agents do. It can even be called discrimination of private enforcement agents. The amendments to the law are recommended to provide private enforcement agents with the same powers in cases of recovering alimony, as well as to state enforcement agents.

In order to comply with the fair balance, it is proposed to extend the list of cases in which it is prohibited to apply restrictions on debtors in enforcement proceedings for the recovery of alimony.

Keywords: enforced execution of court decisions, enforcement proceedings, state enforcement agent, private enforcement agent, civil process, recovery of alimony, judicial control, fair balance.

Матеріал надійшов 28.02.2019